

залишили житло без контролю для укриття в безпечному місці. Якщо ж викрадення відбулося хоча й під час дії режиму воєнного стану, але поза межами зазначених вище районів та без будь-якого використання умов воєнного стану, то навряд чи доцільно застосовувати відповідну кваліфікуючу ознаку та ознаку, що обтяжує покарання [2].

Проте дуже поширеним під час воєнного стану стало те, що українці самі самотужки борються з людьми, які чиняють крадіжки, піддаючи їх самосуду, прив'язуючи їх до електричних опор і дерев на загальний огляд. Я вважаю, що це не зовсім є правомірним, оскільки кожен злочинець мусить понести передбачену законом відповідальність, тому таких осіб слід максимально оперативно передати до правоохоронних органів, щоб жоден з них не уникнути покарання.

Підсумовуючи вищевикладене, слід наголосити, що у зв'язку зі змінами до Кримінального кодексу України у період воєнного стану посилилась не тільки кримінальна відповідальність за мародерство та кримінальні правопорушення проти власності, але і з'явилась така кваліфікуюча ознака як воєнний стан. Тому для правильної кваліфікації доцільно звертати увагу на цю кваліфікуючу ознаку і відповідно об'єктивно застосовувати це для притягнення злочинців до відповідальності.

Список використаних джерел

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [Д. С. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко та ін.] ; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 1104 с
2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та доповн. Київ : Дакор, 2019. 1384 с.
3. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство : Закон України від 03.03.2022. URL: <https://zakon№.rada.gov.ua/laws/show/2117-20>.

Максименко Артем Сергійович,
аспірант докторантури та ад'юнктури
Національної академії внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

У статі 3 Конституції України закріплено вихідну засаду правової демократичної соціальної держави про те, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні

найвищою соціальною цінністю; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [1].

На дотримання цієї засади, спроби реформування кримінального процесуального законодавства України не були марними і вже прийнятий у 2012 р. КПК України спрямував діяльність органів досудового розслідування та прокуратури не лише на швидке, повне та неупереджене досудове розслідування кримінальних правопорушень, а й на створення умов ефективного відновлення суспільних відносин, порушених кримінальним правопорушенням, та створив засади гарантування прав і законних інтересів учасників кримінального провадження. Аналізуючи новели чинного КПК України, особливої уваги заслуговує інститут повідомлення особі про підозру, який замінив собою систему законодавчих положень щодо притягнення особи як обвинуваченого на стадії досудового розслідування [2].

З того часу, повідомлення особі про підозру займає особливе місце у структурі етапів досудового розслідування, адже воно є початковим моментом притягнення особи до кримінальної відповідальності та визначає подальше спрямування кримінального провадження. Так, чисельність кримінальних правопорушень у 2021 р., в ході провадження за якими особі повідомлено про підозру, становила 167098, що менше, ніж у минулому році на 2,7 % (2018 р.: +24,5 %; 2019 р.: -3,3 %; 2020 р.: -10,5 %). Проте частка діянь, по яких особі було повідомлено про підозру, серед загальної кількості посягань, облікованих протягом аналізованого періоду, збільшилася до 46,3 % (2018 р.: 37,9 %; 2019 р.: 39,4 %; 2020 р.: 38,7 %). Найбільший відсоток кримінальних правопорушень, по яких особі повідомлено про підозру, серед всіх облікованих у звітному періоді посягань був у Закарпатській, Хмельницькій, Волинській, Івано-Франківській, Вінницькій та Київській областях (55–64 %), а найменший – в м. Києві (32,6 %), Чернігівській, Запорізькій та Донецькій областях (39–41 %) [3].

Таким чином, згідно з даними Офісу Генерального прокурора України, щомісяця повідомляють про підозру в учиненні близько 15 тис. кримінальних правопорушень. Водночас, органи досудового розслідування та прокуратури нерідко відступають від вимог процесуальної форми, визначеної кримінальним процесуальним законом при реалізації процедури повідомлення особі про підозру з підстав, визначених ч. 1 ст. 276 КПК України, що призводять не тільки до протизаконного та безпідставного обмеження прав учасників кримінального провадження, а й у подальшому ставлять під сумнів можливість досягнення завдань кримінального провадження у цілому.

Також, варто зауважити що упродовж останніх років спостерігається стійка тенденція до збільшення кількості поданих скарг на повідомлення про підозру (у 2020 р. – 226, у 2021 р. у Єдиному державному реєстрі судових рішень розміщено 351 ухвалу стосовно оскарження повідомлення про підозру (п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК України)).

Аналіз КПК України стосовно правової регламентації повідомлення про підозру свідчить про суперечливість законодавчих положень, які визначають сутність повідомлення про підозру. Першопричиною цього є те, що кримінальний процесуальний закон не дає визначення поняття «підозра». У ст. 276 КПК зазначені лише випадки, які зумовлюють необхідність повідомлення особі про підозру у письмовому вигляді [2].

Вперше за чинним КПК України О. Ю. Татаров визначив повідомлення про підозру – один із ключових актів на стадії досудового розслідування і процес доказування у кримінальному провадженні здійснюється саме для того, щоб процесуальними засобами підтвердити або спростувати винуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення і забезпечити притягнення її до кримінальної відповідальності, яка розпочинається саме з моменту повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення (п. 14 ч. 1 ст. 3 КПК) [4, с. 142].

На думку О. В. Фараон – це процесуальне рішення, прийняте стороною обвинувачення та оформлене у вигляді повідомлення, що відповідає формі постанови, у випадках, передбачених ч. 1 ст. 276 КПК України [5, с. 15]. І. Г. Івасюк пропонує своє визначення повідомлення про підозру – це кримінальне процесуальне рішення слідчого, прокурора, яке приймається в обов'язковому порядку у разі затримання особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення у письмовій формі і спричиняє набуття особою, щодо якої воно прийняте, процесуального статусу підозрюваного [6, с. 77]. Ю. В. Лисюк вважає, що заперечувати факт того, що саме підозра породжує появу підозрюваного у кримінальному провадженні, підстав немає, оскільки існування інституту підозрюваного розпочинається із процесуальної дії, яка має назву повідомлення про підозру з подальшим здійсненням відповідних процесуальних дій. Тобто з цього часу особа, якій було повідомлено в порядку установленому КПК, стає підозрюваним та отримує можливість усіма правовими засобами забезпечувати захист своїх прав і свобод під час здійснення досудового розслідування у кримінальному провадженні [7, с. 59]. Ю. П. Аленін та І. В. Гловюк стверджують, що повідомлення про підозру як процесуальний документ є процесуальним рішенням – юридичним актом початку та одночасно

персоніфікації кримінального переслідування, оскільки у зв'язку з повідомленням про підозру з'являється такий суб'єкт кримінального провадження, як підозрюваний, а з моменту повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення починається притягнення особи до кримінальної відповідальності (п. 14 ч. 1 ст. 3 КПК України) [8, с. 162].

На нашу думку, повідомлення про підозру можна розглядати як кримінальну процесуальну гарантію прав підозрюваного, тобто сукупність установлених законом правових норм, що забезпечують виконання завдань кримінального провадження і надають можливість суб'єктам кримінального процесу виконувати обов'язки та реалізовувати права. Також – це процесуальне рішення, прийняте стороною обвинувачення та оформлене у вигляді повідомлення, що відповідає формі постанови, у випадках, передбачених ч. 1 ст. 276 КПК. А тому, повідомлення про підозру варто розглядати у широкому та вузькому розумінні, а також у матеріальному й процесуальному аспектах. Таке взаємопов'язане і взаємодоповнює тлумачення охоплює всі його властивості, а також більш повно відображає його правову природу та сутність.

У широкому розумінні повідомлення про підозру – як процесуальний інститут (містить в собі окремі, незалежні кримінальні процесуальні норми, що спрямовані на унормування відносин між учасниками кримінального провадження у зв'язку зі здійсненням повідомлення про підозру, його зміною та полягає у вчиненні прокурором, дізнавачем (під час розслідування кримінальних проступків) чи слідчим за погодженням із прокурором процесуальних дій у письмовому правозастосовному акті, який сприяє набуттю особою процесуального статусу підозрюваного та створює передумови для подальшого руху кримінального провадження); у вузькому – як процесуальна дія (процесуальне рішення щодо вчинення особою кримінального правопорушення, прийняте уповноваженою службовою особою (прокурором або дізнавачем чи слідчим за погодженням з прокурором), оформлене в письмовій формі у вигляді повідомлення відповідно до кримінального процесуального законодавства, яке вручається особі з дотриманням визначеної процедури, відповідає формі постанови у випадках, передбачених ч. 1 ст. 276 КПК України та зумовлює набуття нею процесуального статусу підозрюваного).

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon№.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

3. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. *Офіс Генерального прокурора України*. URL: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>

4. Татаров О. Ю. Досудове провадження в кримінальному процесі України: теоретико-правові та організаційні засади (за матеріалами МВС) : монографія. Донецьк : ПРОМІНЬ, 2012. 640 с.

5. Фараон О. В. Повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення : автореф. дис. ... канд. юрид. Наук : 12.00.09. Київ : НАВС, 2016. 20 с.

6. Івасюк І. Г. Інститут «повідомлення про підозру» нового кримінального процесуального законодавства України. *Митна справа*. 2013. № 4 (88). Ч. 2. Кн. 2. С. 74–79.

7. Лисюк Ю. В. Окремі аспекти набуття процесуального статусу підозрюваного у досудовому розслідуванні. *Вісник Академії адвокатури України*. 2014. Т. 11. № 2. С. 56–62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/-vaau_2014_11_2_9.

8. Аленін Ю. П., Гловюк І. В. Повідомлення про підозру: загальна характеристика та проблеми удосконалення. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2014. № 1. С. 161–169.

Маринич Юлія Володимирівна,
аспірант Інституту держави і права
ім В. М. Корецького НАН України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УХВАЛЕННЯ РІШЕННЯ ПРО ТИМЧАСОВИЙ ДОСТУП ДО РЕЧЕЙ І ДОКУМЕНТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Оголошення воєнного стану зумовлює не лише зміну у суспільному житті держави, а й зміну її законодавства. Зокрема, це стосується й кримінально-процесуальних інститутів. Відповідно до Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» від 01.05.2022 Кримінальний процесуальний кодекс України ознаменувався низкою новацій, що стосуються реалізації кримінально-процесуальних норм в умовах воєнного стану [1]. Не виключенням стали і заходи забезпечення кримінального провадження, а саме тимчасовий доступ до речей та